

בית כנסת "שערי יוסף"
קרית עקרון

בס"ד
ד' אלול ה'תשע"ד

פרשת השבוע

שופטים

שפפאות אפפ שמת

צדק צדק תרדוף

{יח} שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לָהּ בְּכָל שְׁעָרֶיהָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיהָ נָתַן לָהּ לְשִׁבְטֶיהָ וְשָׁפְטוּ אֶת הָעָם מִשֹּׁפֵט צֶדֶק: {יט} לֹא תִטֶּה מִשֹּׁפֵט לֹא תִכִּיר פְּנִים וְלֹא תִקְוֹז שִׁוּד כִּי הַשִּׁוּד יַעֲוֹר עֵינָי וְזִכְמִים וְיִסְכַּף דְּבָרֵי צְדִיקָם: {כ} צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדֹּף לְמַעַן תִּזְוֶיֶה וְיִרְשֶׁת אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיהָ נָתַן לָהּ:

התורה מצווה אותנו לבנות מערכת של משפט וצדק שהרי זה בסיס לקיומו של שלטון. הגמרא (מסכת עבודה זרה ד/א) אומרת, והיינו דתנו (וינה / ונה) רבי חנינא סגן הכהנים אומר, הוי מתפלל בשלומה של מלכות, שאלמלא מוראה של מלכות - איש את רעהו חיים בלעו. בכל מדינה את מערכת החוקים שלה קובעים אנשים, ומהו באמת הצדק האמיתי ? הלא יש הבדלים בין הנורמות והצדק של שלטונות חוק כאלו ואחרים.

לפני מספר שנים בערב יום כפור נקלעתי לשיחה מעניינת שהתקיימה בין בחור חילוני שחזר מביהכנ"ס, לבין אשה דתיה בעניין – מה אסור ומה מותר - ומי קובע ? ושאלתי את אותו בחור, זה שאתה חובש כעת כיפה וחזרת מביהכנ"ס, זה מצביע על כך שאתה אדם מאמין, נכון ? כן-הוא ענה לי. שאלתי אותו יש לך רישיון ? כן, ולמה אתה לא נוסע בצד שמאל, ולא ממשיך ברמזור אדום ? ! מה השאלות האלו בכלל ? הוא עונה, ברור שאסור, אם תעבור, במקרה הטוב יתפוס אותך שוטר, במקרה אחר תעשה תאונה קטלנית !!!

אמרתי לו, תורתנו הקדושה היא דרך חיים, "מתכוון" איך להתנהג בעולם הזה כדי לתקן ולזכות לחיי העולם הבא. ומי קבע את חוקי התורה ? הקב"ה מלכו של עולם שאין דבר נסתר מנגד עיניו... עכשיו תסביר לי, איך אדם מפחד לעבור על חוק שקבע אדם אחר, אדם שאיננו כבר בין החיים, וכבר הפך לרימה ותולעה, ואילו על חוקי התורה עוברים ללא חשש ? ! מה אתה חושב שבסוף לא יחכה לך "השוטר"...

היכן הצדק הפנימי שלך ?!

מוקדש לעילוי נשמת
ר' סעדיה בן יחיא גהלי ז"ל
ר' יחיא בן סעיד ודעי הלוי ז"ל
יחיאל בן סעדיה גהלי ז"ל
נעמה בת סאלם זנדני ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה

נא לשמור על קדושת הגיליון
הוא חייב בגניזה
(למי שמדפיס אותו)

זמני השבת		
ת"א	כניסת השבת	יציאת השבת
7:46	6:46	
7:44	6:31	
7:46	6:38	

סיפור לשולחן השבת

חכם עדיף מנביא

ידידים טובים היו, שניהם חבשו את ספסל בית המדרש ב-נמירוב עיר מגוריהם. בהמשך נפרדה דרכם. האחד הוא **רבי נתן מברסלב**, היה לחתנו של **רבי דוד צבי הגדול** ועבר לגור בברסלב, ואילו חברו ר' משה (שם שאול לאדם אמיתי) נשא אשה מהעיר מוהליב ועבר לגור שם. ר' משה החליט לשלוח ידו במסחר, הוא לווה סכומי כסף גדולים, השקיע אותם במסחרו, אך נחל כישלונות והפסיד את כספו. בנוסף לדלותו, הפך באחת לבעל חוב גדול. הרהר ר' משה במצבו העגום: 'מניין אשיב את חובתי לנושים הרבים? אין לי אלא ליטול את מקל הנדודים, אברח לי אל עיר מרוחקת, שם אחפש מקור פרנסה – אולי אצליח להשיב מקמעה קמעה את חובותי העצומים', אמר ועשה. בבוקר בהיר עשתה לה השמועה כנפיים כי הסוחר הצעיר פשט את הרגל ונמלט בעור שיניו מאימת נוסיו.

באותה שעה היה ר' משה מכתת רגליו בדרכים כאחד הקבצנים. נקלע לעיר 'ברסלב'. לפתע נזכר כי ידיד-נפש יש לו בעיר: הצדיק הקדוש רבי נתן שטרנהרץ. ידיעה זו היוותה עבורו קרן-אור באפילה; חבר נעורים נאמן שכזה, במצב מביש כשלו, כמוהו כאי של תקווה בלב אוקיינוס גועש.

ר' משה נוקש על הדלת, ורבי נתן ניגש ופותח. "ברוך הבא, ידידי מנוער!" קיבל את פניו בלבביות. בטביעת עינו הבחין כי עננת עצב מרחפת על פני אורחו. ראשית חכמה הזמינו לסעוד בביתו ארוחה משביעה, וכשכילה לאכול שאלו לשלמו. ר' משה נאנח אנחה השוברת חצי גופו של אדם, וסיפר לו על המבוי הסתום שאליו נקלע בעקבות החובות שהשתרגו על צווארו. "הגעתי למסקנה", סיים ר' משה, "כי הדבר הנכון ביותר עבורי עכשיו, הוא לברוח ממקום מגוריי. בעיר פלונית גר קרובי העשיר, הוא בוודאי יעמוד לעזרתי וידאג לי לעבודה מסודרת."

כשכילה דבריו, השיבו מוהרנ"ת: "חברי היקר, אכן בצרה גדולה אתה, אך החלטתך להיות 'בורח' אינה טובה". כשראה כי ידידו מביט בו בתמיהה, הסביר: "כשתבוא אל בית קרובך, הכרת פניך תעיד על שפל מצבך, ובו במקום יראה לך אותות אי שביעות רצון מבואך. גם את ידו הריקה יקמץ מלהושיט לך. הוא יברך אותך ב'ישלום עליכם' בשפה רפה, תוך כדי הושטת ראשי אצבעותיו. אולי ייתן לך לסעוד אצלו סעודה או שתיים, אך לינת לילה מסופקני אם יציע לך. יתכן שגם בבית המדרש לא תוכל ללון, שכן במקום שאין מכירים אותך, עלולים לחשוך בך כגנב. "עצתי לך לברוח אל ה'!" סיים רבי נתן בקול נחרץ. "שוב לעירך, אולם לא לביתך – אלא לבית-המדרש; בית המנוס שלך יהיה תורה ותפילה. שם הכל מכירים אותך שאינך גנב חלילה, אלא סוחר נכבד שכשל בעסקיו. שמש בית המדרש יקבלך בסבר פנים יפות וידאג לך לארוחות, ואף ייתן לך כר לשים תחת מראשותיך."

"כשישמעו קרוביך כי חזרת לעיר וכי יושב אתה בביהמ"ד – יבואו לשם ויפתחו בצעקות והאשמות נגדך, אך אתה אל תענה דבר, אחוז בפלך השתיקה, ובעזרת ה' ישועתך תבוא." דברי רבי נתן היוצאים מן הלב, נכנסו ללבו של הידיד, והוא החליט לעשות כעצתו. חזר ר' משה מברסלב למוהליב, שם פעמיו לביהמ"ד והשקיע עצמו בתורה ובעבודת ה'. והנה, הפלא ופלא; דבר מדבר רבי נתן לא נפל ארצה; השמש חמל עליו ודאג לו לכל צרכיו. כעבור ימים ספורים הגיעו אשתו וקרוביה לביהמ"ד ופתחו ב'ויצעקו'. ר' משה, כעצת ידידו הדגול, אינו משיב דבר וחצי דבר. בתוך זמן קצר הייתה העיר כמרקחה: ר' משה ה'יורד' חזר, והרי הוא ספון בביהמ"ד! השמועה הגיעה לאוזני כמה מידידיו, והם החליטו להיחלץ לעזרתו; אספו סכום כסף ורכשו דוכן עם סחורה, כדי שזוגתו של ר' משה תוכל לסחור בה בשוק. ברכת ה' היתה עמה, והיא הצליחה במסחרה, כשבעלה המתמיד מגיע מפעם לפעם ומושיט את עזרתו, עד שהצליחו להשיב את כל חובותיהם. ר' משה המשיך לישב באוהלה של תורה. כעבור זמן כתב מכתב נרגש לרבי נתן: "ידיד נעוריי! עצתך הטובה הצילה אותי תרתי משמע, יושב אני בין כותלי ביהמ"ד והוגה בתורה. אשריך שעל ידך התגלגלה זכות גדולה כזו!!!"

על פרשת השבוע

מלכות בישראל

בפרשתנו ישנן 14 מצוות עשה, ו-27 מצוות לא תעשה. אחת המצוות בפרשה היא מינוי מלך בישראל שנאמר { **יד** } **כִּי תָבֵא אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ וַיִּשְׁבְּתָהּ בָּהּ וְאָמַרְתָּ אֲשִׁימָה עָלַי מֶלֶךְ כְּכֹל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתַי: { **טו** } שׁוֹם תִּשִּׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְּזֹר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִקֶּרֶב אֲזִיחָה תִּשִּׂים עָלֶיךָ מֶלֶךְ לֹא תֹכַל לָתֵת עָלֶיךָ אִישׁ זָכְרִי אֲשֶׁר לֹא אֲזִיחָה הוּא:**

הרמב"ם (רבי משה בן מיימון) **ספר שופטים, הלכות מלכים, פרק א, הלכה א:** שלש מצוות נצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ. [1] למנות להם מלך שנאמר (דברים יז, טו) "שום תשים עליך מלך" [2] ולהכרית זרעו של עמלק שנאמר (דברים כה, יט) "תמחה את זכר עמלק" [3] ולבנות בית הבחירה שנאמר (דברים יב, ה) "לשכנו תדרשו ובאת שמה"

ולאחר שהתמנה המלך, מצווה המלך בעצמו על הדברים הבאים:

{ **טז** } **רֶק לֹא יִרְפֶּה לּוֹ סוּסִים וְלֹא יָשִׁיב אֶת הָעַם מִצְרִימָה לְמַעַן הִרְבּוּת סוּס וְה' אָמַר לְכֶם לֹא תִסְפּוּן לָשׁוּב בְּדֶרֶךְ הַזֶּה עוֹד: { **יז** } וְלֹא יִרְפֶּה לּוֹ נָשִׁים וְלֹא יִסּוּר לְבָבוֹ וְכֶסֶף וְזָהָב לֹא יִרְפֶּה לּוֹ מְאֹד: { **יח** } וְהָיָה כִּשְׂבָתוֹ עַל כֶּסֶף מִמְּלֻכְתּוֹ וְכֹתֵב לּוֹ אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת עַל סֵפֶר מִלְּפָנֵי הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם: { **יט** } וְהָיְתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל יְמֵי זִמְיוֹ לְמַעַן יִלְמַד לִירְאֵה אֶת ה' אֱלֹהָיו לְשִׁמּוֹר אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת וְאֶת הַזִּיקִים הָאֵלֶּה לַעֲשׂוֹתָם: { **כ** } לְבַלְתִּי רוּם לְבָבוֹ מֵאֲזִיזוֹ וְלְבַלְתִּי סוּר מִן הַמִּצְוָה יְמִין וּשְׂמֹאל לְמַעַן יֵאָרֶיךָ יָמִים עַל מִמְּלֻכְתּוֹ הוּא וּבְנָיו בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל:**

הכלי יקר (רבי שלמה אפרים מלונטשיץ) מבאר שאם המלך רוצה לשמור על כסא המלכות שלו, עליו לשמור על 3 דברים שרמוזים במילה כסא, **כסף**, **סוסים**, **אשה**.

המדרש במדבר רבה פרשה טו אות יד: מבאר מי ראוי להיות מלך - וְכָל מִי שֶׁהוּא יָרָא מִן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא סוּפוֹ לַעֲשׂוֹת מְלָךְ, מִמִּי אַתָּה לְמַד ? מֵאַבְרָהָם, עַל יְדֵי שֶׁנִּתְיָרָא מִן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נַעֲשֶׂה מְלָךְ, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כב, יב): **כִּי עָתָה יִדְעָתִי כִּי יִרְאֵה אֱלֹהִים אֶתָּה, וּמִנִּין שֶׁנַּעֲשֶׂה מְלָךְ ? שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יד, יז): אֶל עִמְקֵי שׁוּהָ הוּא עִמְקֵי הַמְּלָךְ, מֵהוּ שׁוּהָ, עִמְקֵי הַמְּלָךְ, שֶׁהָשׁוּוּ הַלֵּל וְנִטְלוּ עֲצָה וְקִצְצוּ אֲרָזִים וְעָשׂוּ כֶּסֶף וְהוֹשִׁיבוּהוּ מְלָךְ עֲלֵיהֶם.**

מינוי מלך בישראל – מצווה או רשות ?

בגמרא **במסכת סנהדרין דף כ/ב** מובאת מחלוקת בין רבי יהודה לרבי נהוראי בעניין מינוי מלך בישראל. וכך היה רבי יהודה אומר ג' מצוות וצטוו ישראל בכניסתן לארץ, [1] להעמיד להם מלך, [2] ולהכרית זרעו של עמלק [3] ולבנות להם בית הבחירה.

רבי נהוראי אומר לא נאמרה פרשה זו אלא כנגד תרעומתן שנאמר (דברים יז, יד) וְאָמַרְתָּ אֲשִׁימָה עָלַי מֶלֶךְ כְּכֹל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבֹתַי:

ישנן מספר שאלות ותהיות הן לשיטת רבי יהודה שזו מצווה למנות מלך, והן לשיטת רבי נהוראי הטוען שזו מצוות רשות, ירצו ימנו, לא ירצו לא ימנו. נקדים מספר מדרשים לפני השאלות...

במדרש **ילקוט בראשית** מבוא על הפסוק (**בראשית ה,א**) **וְהָיָה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם בְּיוֹם בְּרָא אֱלֹהִים אָדָם בְּדִמוֹת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ: הַעֲבִיר לִפְנֵי כָל הַדּוֹרוֹת, הִרְאֶהוּ אֶת דּוֹד, חַיִּים חֲקוּקִים לוֹ ג' שְׁעוֹת. אָמַר לִפְנֵי: רִיבוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, לֹא יֵהָא תִקְנָה לְזֶה ? אָמַר: כִּךְ עֲלִתָהּ בְּמַחֲשָׁבָה לִפְנֵי. אָמַר לוֹ: כִּמָּה יָמֵי שְׁנֵי חַיִּי ? אָמַר לוֹ: אֶלֶף שָׁנִים. אָמַר לוֹ: יֵשׁ מִתְנָה בְּרִיקֵעַ ? אָמַר לוֹ: הֵן. אָמַר לוֹ: 70 שָׁנָה מִשְׁנוֹתַי יֵהִיוּ לְמִזְלֵךְ זֶה (יְהוּי לְדַרְשֵׁי הַמֶּלֶךְ בְּמַקּוֹם 3 אֵצֶל הַסֵּפֶר 17) מָה עָשָׂה אָדָם הַרְאִשׁוֹן ? הִבִּיא אֶת הַשְּׁטֵר וְכָתַב עָלָיו שְׁטֵר מִתְנָה, וְחִתְמוּ עָלָיו: הַקְּב"ה וּמִלֶּאךְ מִט"ט וָאָדָם הַרְאִשׁוֹן. וְזֶה שֶׁאָמַר הַכְּתוּב (תְּהִילִים מ,ח) **אִךְ אֲבִירְתִּי הִנֵּה בְּאֵתִי בְּמִגְלַת סֵפֶר כְּתוּב עָלָי:****

בפרקי דרבי אליעזר – פרק תשעה עשר: והראני דוד בן ישי מושל לעתיד לבוא, ולקחתי משנותיי שבעים שנה, והוספתי על ימיו, שנאמר (תהילים סא,ז) **יָמִים עַל יָמֵי מֶלֶךְ תּוֹסִיף שְׁנוֹתָיו כְּמוֹ דָר וָדָר:** וכך נעשה שאדם הראשון חי 930 שנה ודוד המלך חי 70 שנה.

(תהילים פט,כא) **מִצָּאתַי דָּוִד עֲבָדִי בְּשִׁמּוֹן קָדְשִׁי מִשְׁנוֹתָיו: מְדַרְשׁ בְּרִאשִׁית רַבָּה פְּרָשָׁה מֵאֵל אֹת ד:** אמר רבי יצחק **מִצָּאתַי דָּוִד עֲבָדִי הִיכָן מִצָּאתַי ? בְּסֻדּוֹם.** אמר חז"ל שהקב"ה כבר הטמין מקדמת דנא במערה את היין שבו השקו בנות לוט את אביהן, מכאן ניתן ללמוד שמלכות דוד המלך הוכנה מקדמת קדמת דנא. **וּמְדוּעַ דְּוֹקָא שָׁם ?** כדי לבלבל את השטן.

מדרש בראשית רבה פרשה ט אות יג: אמר רבי שמעון בן לקיש, הנה טוב מאד, זו מלכות שמים, והנה טוב מאד, זו מלכות הרומיים. וכי מלכות הרומיים טוב מאד, אתמהא. אלא שהיא תובעת דיקון של בריות, שנאמר (ישעיה מה, יב) **אֲנֹכִי עֹשִׂיתִי אֶרֶץ וָאָדָם עָלֶיהָ בְּרָאתִי.** כלומר מלכות הארץ נחוצה לקיום העולם, שהרי אמרו חז"ל – **אֲלֵמָלָא מוֹרָאָה שֶׁל מַלְכוּת, אִישׁ אֶת רַעְהוּ חַיִּים בִּלְעוּ.**

שמואל א- פרק ח: ד} **וַיִּתְקַבְּצוּ כָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ אֶל שְׁמוּאֵל הַרְמָתָה: {ה} וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הִנֵּה אַתָּה זְקֵנָת וּבְנֵיךָ לֹא הִלְכּוּ בְּדַרְכֶיךָ עֲתָה שִׁימָה לָנוּ מֶלֶךְ לְשִׁפְטָנוּ כְּכָל הַגּוֹיִם: {ו} וַיִּרַע הַדָּבָר בְּעֵינֵי שְׁמוּאֵל כִּי אֲשֶׁר אָמְרוּ תְנֵה לָנוּ מֶלֶךְ לְשִׁפְטָנוּ וַיִּתְפַּלֵּל שְׁמוּאֵל אֶל ה': {ז} וַיֹּאמֶר ה' אֶל שְׁמוּאֵל שִׁמַּע בְּקוֹל הָעָם לְכָל אֲשֶׁר יֹאמְרוּ אֵלֶיךָ כִּי לֹא אֶתָּה מְאַסּוּ כִּי אֲתִי מְאַסּוּ מִמֶּלֶךְ עָלֵיהֶם:**

כעת נחזור לשיטת רבי יהודה ורבי נהוראי ונעלה את השאלות הבאות..

שאלה 1: מקשה על שיטת רבי יהודה, **אם זו מצווה למנות מלך למה נאמר וְאֶמְרָתָ אֲשִׁיבָהָ עָלָי מֶלֶךְ וְלֹא נֹאמַר בְּלִשׁוֹן צִוּוּי ?**

שאלה 2: מקשה על שיטתו של רבי נהוראי, על פי המדרשים שקראנו, הרי שהמלכות נתקנה עוד מששת ימי בראשית, אם כן, **כיצד ניתן לומר שזו אינה מצווה ?**

שאלה 3: מקשה על שיטת רבי יהודה, אם זו מצווה למנות מלך, **אז מדוע כעס שמואל על עם ישראל ?**

שאלה 4: כאשר באו הזקנים לבקש מינוי של מלך אמרו לשמואל - **וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הִנֵּה אַתָּה זְקֵנָת וּבְנֵיךָ לֹא הִלְכּוּ בְּדַרְכֶיךָ, מָה הַקֶּשֶׁר לְגִיל וּלְבָנִים ?** שמואל הוא נביא... ואתם באים לבקש מלך..

שאלה 5: אם דוד המלך מיועד לתפקיד מששת ימי בראשית – **אז מה הצורך במלכותו של שאול ?**

התשובה לכלל השאלות מובאת בדברים הבאים :

שמואל הנביא נפטר בגיל 52, ושאל המלך מלך כשנתיים וחצי, כלומר בעת בקשת שמואל הנביא היה בערך בגיל 49 פלוס.. אז מה רלוונטי עניין הגיל שאמרו לו הַיָּה אֵתָהּ יִקְנֶתָּ ? יש להדגיש שהמדרש אומר שקפצה זיקנה על שמואל. אבל יתרה מכך השאלה מתעצמת מהעובדה שעלי הכהן שהיה רבו של שמואל התחיל להנהיג את עם ישראל בגיל 58 במשך 40 שנה ונפטר בגיל 98.

עונה על כך **הרמב"ם** (רבי משה בן מיימון) יש כאן פגיעה אישית בגדול הדור ולכן שמואל כועס עליהם. **המהר"ם שיף** (רבי מאיר בן יעקב שיף) בפירושו בסוף מסכת חולין אומר שזקני ישראל למעשה באו לשמואל הנביא ואמרו לו, עֲתָהּ שִׁיבָה לָנוּ מִלְּךָ לְשִׁפְטָנוּ כְּכָל הַגּוֹיִם: דהיינו אנחנו רוצים מלך שאנחנו נשלוט עליו, מלך שנוכל לשחד אותו, אותך לא ניתן לשחד, בקיצור מלך שאפשר "להסתדר איתו"... למעשה יש כאן הדחה של שמואל הנביא מתפקידו ולכן כועס עליהם שמואל הנביא.

חז"ל רואים יסוד נוסף בצורת הבקשה שנאמרה להמלכת המלך. בספר שמואל נאמר, עֲתָהּ שִׁיבָה לָנוּ מִלְּךָ לְשִׁפְטָנוּ כְּכָל הַגּוֹיִם... ואילו בפרשה נאמר תִּנֶּה לָנוּ מֶלֶךְ, מה ההבדל ?

הגמרא במסכת קידושין דף לב/ב – אמר רב אשי אפילו למאן דאמר נשיא שמחל על כבודו כבודו מחול, מלך שמחל על כבודו, אין כבודו מחול, שנאמר (דברים יז, טו) שׁוּם תִּשְׁיָם עֲלֶיךָ מֶלֶךְ שֶׁתֵּהָא אִימְתוּ עֲלֶיךָ חֲכָמִים לְמַדּוּ אֶת עֲנִיִּין זֶה מִהַמִּלְחָה - עֲלֶיךָ.

ההבדל מתבטא ביסוד הבא. כאשר לשון הבקשה היא מעניין שׁוּם תִּשְׁיָם עֲלֶיךָ מֶלֶךְ מדובר במלך שתהיה אימתו על העם והוא ינהיג אותם על פי צו הקב"ה. אולם כאשר הבקשה באה בלשון תִּנֶּה לָנוּ מֶלֶךְ מדובר במלך שמניח את דעתו, כלומר מלך שמונהג על ידי העם ולא מנהיג את העם.

מלכות שאול המלך

לאחר המלחמה של שאול המלך עם נחש העמוני מנצל שמואל הנביא את המצב ומבקש מהעם לחדש את המלוכה (שמואל א – יא) { יד } וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל הָעָם לְכוּ וְנִלְכְּהָ הַגְּלֹגֶל וְנִזְדַּשׁוּ שָׁם הַמְּלוּכָה: כאשר הם מגיעים לגלגל מתחיל שמואל להוכיח את העם. (שמואל א – יב) { טז } גַּם עֲתָהּ הִתִּיצְבוּ וִרְאוּ אֶת הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה אֲשֶׁר ה' עֲשִׂיהָ לְעֵינֵיכֶם: { יז } הֲלוֹא קָצִיר זֹמִים הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל ה' וַיִּתֵּן קְלוֹת וּמָטָר וַדַּעוּ וִרְאוּ כִּי רַעַתְכֶם רַבָּה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם בְּעֵינַי ה' לְשׂאוֹל לְכֶם מֶלֶךְ: { יח } וַיִּקְרָא שְׁמוּאֵל אֶל ה' וַיִּתֵּן ה' קְלוֹת וּמָטָר בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּירָא כָּל הָעָם מֵאֵד אֶת ה' וְאֵת שְׁמוּאֵל:

מהפסוקים אנו רואים ששמואל מתפלל שיהיו קלות ומטר בזמן שהתקופה היא בכלל קציר זמנים הימים - מדוע בחר שמואל דווקא ברעיון זה ?

הרעיון הוא המסר שהעביר שמואל לעם. כמו שקולות ומטר אינם הזמן הנכון לימי קציר החיטים, כך גם בקשתכם להמלכת מלך עליכם הייתה לא בזמנה, כי עדיין לא הגיע זמן מלכות ישראל.

מכאן יובן גם מדוע נבחר שאול למלך לפני דוד ? מפני שאמנם מלכות דוד נתקנה מששת ימי בראשית אלא שעדיין לא הגיעה שעתו של דוד המלך מלכות בית יהודה, ולכן קמה מלכות שאול – משבט בנימין.

בהמשך מסופר על הנהגת שאול את העם במלחמה נגד פלישתים (שמואל א – יג)

{א} בַּן שְׁנָה שְׂאוּל בְּמִלְכוֹ (כוונת הפסוק שהיה צעיר ונקי אצטריות כאו תינוק בן שנה) וְשֵׁנֵי שָׁנַיִם מָלַךְ עַל יִשְׂרָאֵל: **{ח}** וַיִּזְוֹל שִׁבְעַת יָמִים לְמוֹעֵד אֲשֶׁר שְׂמוּאֵל וְלֹא בָּא שְׂמוּאֵל הַגִּלְגָל וַיִּפֹּץ הָעָם מֵעֵלְיוֹ: **{ט}** וַיֹּאמֶר שְׂאוּל הֲגִשׁוּ אֵלַי הָעֵלָה וְהַשְׁלֹמִים וַיַּעַל הָעֵלָה: **{י}** וַיְהִי כִּכְלֹתוֹ לְהַעֲלוֹת הָעֵלָה וְהִנֵּה שְׂמוּאֵל בָּא וַיֵּצֵא שְׂאוּל לְקָרְאתוֹ לְבָרְכוֹ: **{יא}** וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל מַה עָשִׂיתָ וַיֹּאמֶר שְׂאוּל כִּי רָאִיתִי כִּי זָפַץ הָעָם מֵעֵלַי וְאַתָּה לֹא בָאתָ לְמוֹעֵד הַיָּמִים וּפְלִשְׁתִּים זָאֲסָפִים מִכְּמִשׁ: **{יב}** וַאֲמַר עֲתָה יִרְדּוּ פְלִשְׁתִּים אֵלַי הַגִּלְגָל וּפְגַי ה' לֹא זֹכִרְתִּי וְאַתָּה אֶפְקֵ וְאַעֲלֶה הָעֵלָה: **{יג}** וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל אֵל שְׂאוּל זְסַפְלֵת לֹא שְׂמֵרְתָּ אֶת מִצְוֹת ה' אֲלֵהֶיךָ אֲשֶׁר צִוְּךָ כִּי עֲתָה הַכִּיֵּן ה' אֶת מַמְלַכְתְּךָ אֵל יִשְׂרָאֵל עַד עוֹלָם: **{יד}** וְעֲתָה מִמְלַכְתְּךָ לֹא תִקּוּם בְּקִשׁ ה' לֹא אִישׁ כִּלְבָבוֹ וַיֵּצִיאוּ ה' לְגִיד עַל עַמּוֹ כִּי לֹא שְׂמֵרְתָּ אֶת אֲשֶׁר צִוְּךָ ה':

מפסוקים אלו למדים אנו ששאול לא מצליח להנהיג את העם, והוא נכנע ללחץ העם ומתחיל את הקרבת הקורבנות למרות ששמואל הנביא עדיין לא הגיע...

אלמנט זה חוזר על עצמו גם במלחמת שאול נגד עמלק (שמואל א-טו) **{ט}** וַיִּזְוֹל שְׂאוּל וְהָעָם עַל אֲנָג וְעַל מֵיטֵב הַצֹּאן וְהַבָּקָר וְהַמִּשְׁנָיִם וְעַל הַכְּרִים וְעַל כָּל הַטּוֹב וְלֹא אָבוּ הַזֹּרְעִימָם וְכָל הַמְּלֹאכָה נִמְבָּזָה וְנִמְסָ אֶתָּה הַזֹּרְעִימוֹ: בהמשך מודה שאול ואומר: **{כד}** וַיֹּאמֶר שְׂאוּל אֵל שְׂמוּאֵל זָזְטֹאתִי כִּי עֲבַרְתִּי אֶת פִּי ה' וְאַתָּה דְּבַרְיָה כִּי יִרְאֵתִי אֶת הָעָם וְאַשְׁמַע בְּקוֹלָם:

שאול המלך שהיה צדיק, כשל במלחמת עמלק בכך שהונהג על ידי העם במקום להנהיג את העם. מכאן מתקבל שבמלכות שאול התקיימה בקשת העם תְּנֵה לָנוּ מֶלֶךְ – שאנחנו ננהיג אותנו. אולם במלכות בית דוד התקיים מאמר הכתוב שׁוֹם תִּשְׁיִם עֲלֶיךָ מֶלֶךְ !!!

מלכות דוד המלך

מדרש שוחר טוב / תהילים (על מזמור כז') וכן את מוצא, בשעה שבה שמואל למשוח את דוד והיו מלאכי השרת מקטרגים לפני הקב"ה ואומרים, רבוננו של עולם, מפני מה אתה נוטל מלכות משאול ונותנה לדוד? אמר להם, אני אראה לכם מה בין שאול לדוד. שאול – הלך ונשאל באורים ותומים כיון שראה את הפלישתים, אמר לו לכהן אסוף את ידך, ולא הספיק לגמור את הדבר שנאמר (שמואל א – יד, ט) וַיְהִי עַד דְּבַר שְׂאוּל אֵל הַכַּהֵן וְהַהַמּוֹן אֲשֶׁר בְּמוֹזְנָה פְלִשְׁתִּים וַיִּלְךְ הַלּוֹךְ וַרְבַּ וַיֹּאמֶר שְׂאוּל אֵל הַכַּהֵן אֶסֶף יָדְךָ: אבל דוד – בשעה שהפלישתים באין עליו בעמק רפאים, באותו שעה התחיל לשאול באורים ותומים, שנאמר (שמואל ב- ה, כב) וַיִּסְפוּ עוֹד פְּלִשְׁתִּים לַעֲלוֹת וַיִּזְטְשׁוּ בְּעַמְּקֵי רְפָאִים: וישאל דוד באלוהים עוד, ויאמר לא תעלה, הסב מאחריהם אין לך רשות לפשוט יד בהם אפילו הם קרובים אצלך, עד שאתה רואה ראשי האילנות מנענעים, שנאמר (שמואל ב – ה, כד) וַיְהִי כְּשִׁמְעָךָ אֶת קוֹל אֶעֱדָה בְּרֵאשֵׁי הַבְּכָאִים אֲזַ תִּזְרַחַן כִּי אֲזַ יֵצֵא ה' לְפָנֶיךָ לְהַכּוֹת בְּמוֹזְנָה פְלִשְׁתִּים: מהו תחרץ? לשון חתוך.

בהמשך.. כיוון שבאו הפלישתים ורואין אותם, ולא היו רחוקים מהם שמונה אמות, אמרו ישראל לדוד, למה אנו עומדין ? אמר להם כבר נצטוינו מן השמים שלא לפשוט בהם. עד שראה ראשי האילנות מנענעים. ואם אנו מושיטין יד בהם הורגים אותנו, מוטב שנמות זכאין ואל נמות חייבין. אלא אנו ואתם נתלה עינינו לאבינו שבשמים. כיון שנתנו בטחון בהקב"ה נדנדו כל האילנות, מיד התחילו לפשוט בהם יד שנאמר (שמאל ב – ה, כה) ויעש דוד כן כאשר צוהו ה' ויך את פלשתים ממצבע עד באף גזר: אמר הקב"ה למלאכי השרת, ראו מה בין שאול לדוד, מי גרם לדוד שינצל ? דיבורו של הקב"ה שהאיר לו הוי (תהלים קיט, קה) יָרַח לְרַגְלֵי דָבָרְךָ וְאוֹר לְנִתְיָבְתִּי:

קעת נבהיר את הדברים :

אליבא דרבי נהוראי - מינו מלך מסוג של תְּנָה לָנוּ מֶלֶךְ אינו מצווה, אם תרצו תמנו לכם. כפי שהיה עם מלכותושל שאול המלך.

ואליבא דרבי יהודה, מינוי של מלך ממלכות בית דוד – בית יהודה היא מלכות שנתקנה מימי בראשית ולכן היא מלכות בגדר שׁוֹם תְּשִׁים עֲלֶיךָ מֶלֶךְ אֲשֶׁר יִבְּזֹר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ – ולכן היא מצווה.

פרשת שופטים וחודש אלול

פרשת שופטים היא הפרשה שפותחת את חודש אלול (ברוב השנים), וידוע שבראש חודש אלול עלה משה רבנו להר סיני כדי לקבל את הלוחות השניים ולכפר על חטא העגל, ושהה שם ארבעים יום וארבעים לילה עד ליום הכיפורים.

הרמב"ן (רבי משה בן נחמני) (שמות לג, ז-כי תשא) וראיתי בפרקי רבי אליעזר (פרק מו) רבי יהושע בן קרחה אומר, ארבעים יום עשה משה בהר, קורא בדת מקרא ביום, ושונה בדת משנה בלילה. ולאחר ארבעים יום לקח את הלוחות וירד אל המחנה. בי"ז בתמוז שבר את הלוחות והרג את חוטאי ישראל, ועשה ארבעים יום במחנה עד ששרף את העגל וכתתו כעפר הארץ והכרית עבודה זרה מישראל והתקין כל שבט במקומו. ובר"ח אלול אמר לו הקב"ה עלה אלי ההרה, והעבירו שופר במחנה שהרי משה עלה להר שלא יתעו עוד אחר עבודה זרה, והקב"ה נתעלה באותו שופר, שנאמר (תהלים מזו) עֲלֶה אֱלֹהִים בְּתִרְעוּלָה ה' בְּקוֹל שׁוֹפָר: וכן התקינו חכמים שיהיו תוקעין בשופר בר"ח אלול בכל שנה ושנה.

מר"ח אלול ועד ראש השנה – ימי הסליחות והרחמים.

מראש השנה ועד יום הכיפורים – עשרת ימי התשובה – ימי הדין.

חז"ל למדו מהפסוק (שיר השירים ו, ג) אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי הִרְעֵה בְּשׁוֹשַׁנִּים: שחודש אלול הינו זמן שבו הקב"ה קרוב לעם ישראל במידת הרחמים – וכיצד למדו זאת ?

מראשי התיבות כידוע - אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי

מסופי תיבות - אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי = 4 יודין שזה 40 יום מאלול עד יום הכיפורים.

בשיר השירים מערכת היחסים בין הקב"ה לכנסת ישראל מתוארת כמערכת יחסים בין בעל

ואישה (שיר השירים א) {טו} הִנֵּה יָפֶה רַעֲיָתִי הִנֵּה יָפֶה עַיְנֶיהָ יוֹנִים: {טז} הִנֵּה יָפֶה דוֹדִי אֶף זַעִים אֶף עֲרֻשׁוֹ רַעֲנָנָה:

(שיר השירים ב) {ב} כְּשׁוֹשַׁנָּה בֵּין הַזּוֹזוּזִים כֵּן רַעֲיָתִי בֵּין הַבָּנוֹת: {ג} כְּתַפּוּז בְּעֵצֵי הַיַּעַר כֵּן דוֹדִי בֵּין הַבָּנוֹת בְּצִלּוֹ זַמְדוּתִי וְיִשְׁבְּתִי וּפְרִיּוֹ מִתּוֹק לֶחֶזְכִּי:

ויש לשאול - מדוע נקראת כנסת ישראל רֵעִיתִי ואילו הקב"ה נקרא דוֹדִי ולא בַעֲלִי ?

הרב **ברוך רוזנבלום** מביא את התשובה מהספר **דברי מועד** והתשובה היא פשוטה, מערכת יחסים של בעל ואישה היא מערכת יחסית שניתנת ח"ו לפירוק – גירושין, ונדרש משני הצדדים עבודה משותפת ומתמדת כדי שמערכת כזו תחזיק מעמד.

לעומת זאת מערכת של קירבה משפחתית – אמא, אבא, אח, אחות, דוד, דודה וכד' היא מערכת קשרים שלעולם אינה משתנה ולא משנה מה תהיה מערכת היחסים בין הצדדים !!! לכן קרא שלמה המלך ברוח הקודש לקב"ה בתנאור – דוֹדִי, שזו מערכת – נצחית !!!

וזהו עניין שנאמר במעמד הר סיני – "כפה עליהם הר כגיגית", (**שמות יט, יז – יתרו**) ויִוָּצֵא

מֹשֶׁה אֶת הָעָם לְקִרְאֵת הָאֱלֹהִים מִן הַמַּוְזָה וַיִּתְיַצְבוּ בְּתוֹתֵית הַהָר: אומר **שפתי חכמים** (רבי שבת משורר) ומה שכפה עליהן הר כגיגית כדי לקבל תורה שבעל פה, דהא דאנסן הקב"ה לטובתן כדי שלא יסתלק השכינה מעליהם ולא יוכל לשלחם כמו אנוסה, דכתיב: ולו תהיה לאשה לא יוכל לשלח כל ימיו:

הארו"י הקדוש בספרו שער הכוונות, בכוונת ראש חודש אלול, אומר על המזמור **בתהילים**

כז, לְדָוִד ה' אֱרִי וַיִּשְׁעֵי מִמֶּנִּי אִירָא ה' בְּעוֹז זִמְי מִמֶּנִּי אֶפְזָד: כל האומר מזמור כז' שבתהילים מראש חודש אלול עד לאחר שמחת תורה, ערב ובוקר, דבר יום ביומו, מובטח שמוציא שנותיו בטוב ויערב לו, ואפילו גזירה רעה כתובה על האדם מן שמים, יכול לבטל, ומעביר מעליו כל המקטרגין מרי טריסין, ומבטל מעליו כל גזירות קשות ורעות, ויוצא בדימוס זכאי בדיון, ועל ידי זה יכניע כל המקטרגין, כי מראש חודש אלול נפתחו י"ג מקורות של י"ג מיכלין דרחמין ומתגלים ומאירים למטה, ובמזמור כז' לְדָוִד ה' אֱרִי וַיִּשְׁעֵי מִמֶּנִּי אִירָא יש י"ג שמות הוויה. מדברי הארי הקדוש ניתן ולו במעט להבין כמה חשובים וטובים ימים אלו, לתיקון המידות והתקרבות לאבינו שבשמיים.

מלכותו של הקב"ה

בפרק יא בפרקי דרבי אליעזר "...ועמד אדם (הַרְאָה) על רגליו והיה מסתכל כלפי מעלה וכלפי מטה, והייתה קומתו מסוף העולם ועד סופו (אין הַכּוֹנֵה אֶמְחִינָה פְּיֵית, אֶכְּ כַחֲנוּיִת) שנאמר (תהילים קלט, ה) **אָזוּר וְקָדָם צִרְתָּנִי וְתִשָּׁת עֲלֵי כַפְּכָה:** אחר - זה מערב, קדם - זה מזרח, וראה כל הבריות שברא הקב"ה, התחיל מפאר לשם בוראו ואמר (תהילים קד, כד) **מִה**

רְבוּ מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּל־מַעֲשֵׂיךָ עֲשִׂיתָ מִלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנָה: עמד על רגליו והיה מתואר בדמות אלוהים. ראו אותן הבריות ונתיראו, כסבורין שהוא בוראן, ובאו כולם להשתחוות לו. אמר להם, באתם להשתחוות לי ? בואו אני ואתם נלך ונלביש גאות ועוז, ונמליך עלינו מי שבראנו, לפי שהעם ממליכין את המלך, ואין המלך ממליך את עצמו אם אין העם ממליכין אותו. הלך אדם לעצמו והמליך אותו ראשון וכל הבריות אחריו, ואמר (תהילים צג) **{ א } ה' מִלְכָּה גָּאוֹת לִבְשֵׁי לִבְשֵׁי ה' עַז הַתְּאֵר אֶף תִּכּוֹן תִּבְלָל כָּל תַּמוּט:** לכן זהו המזמור שאנו אומרים ביום השישי, כי אדם הראשון נברא ביום השישי.

הגמרא במסכת ראש השנה דף טז/ב – ואמרו לפני בראש השנה מלכיות, זכרונות ושופרות. מלכיות, כדי שתמליכוני עליכם. זכרונות, כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה, ובמה ? בשופר.

מלכויות: קבלת עול מלכות שמיים, כלומר ביטול רצוננו האישי בפני רצונו של הקב"ה. **זכרונות:** הזכרת זכות אבות, כדי שגם אנו נתאמץ במסירות הנפש כמו אבותינו.

שופרות: שכך מכתרים מלך, שנאמר (תהילים צח, ו)

בְּזַצְצוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ ה':

מוסר מדברי חז"ל

תמים תהיה עם ה' אלהיך:

בפרשת לך לך לאחר שנולד לאברהם אבינו בנו ישמעאל, אומר הקב"ה לאברהם אבינו **(בראשית י"א)** ויהי אברהם בן תשעים שנה ותשע שנים וירא ה' אל אברהם ויאמר אליו אני אל שדי התהלך לפני והיה תמים: ולאחר ההנחיה הזו לאברהם אבינו, מבטיח הקב"ה לאברהם אבינו, שיהיה לאב המון גויים, קיום הברית בין הקב"ה לזרעו עד עולם, וכן קבלת ארץ ישראל כנחלה לעולם.

ויש לנו לשאול ולהבין, מה המשמעות של - התהלך לפני והיה תמים ? או כפי שמופיע בפרשתנו - תמים תהיה עם ה' אלהיך:

המילה תמים בתורה משמעותה שלם, מושלם, ללא בעיות..

בכל שנה כאשר מתחדש עלינו חודש אלול, שוב נשמעות וחוזרות הדרשות והקריאות הידועות, שבתקופה זו קרוב ה' לכל קוראיו, וזוהי עת לתפילה ובקשה וחזרה בתשובה מלפניו יתברך, ובכל שנה תמיד אנו מוצאים שהרשימה עדיין מלאה... חטאנו.. פשענו..

אם כן, איך אפשר להגיע למצב של תמים תהיה עם ה' אלהיך ? מי מסוגל בדור כמו שלנו עם כל הפיתויים והחומריות שפורצת מכל פינה, להיות תמים ? מושלם ? הרי זה נשמע כמשימה בלתי אפשרית – איך אפשר !? והשאלה מתעצמת כאשר אנו מתבוננים אחורה על הצדיקים שהיו בדורות הקודמים – ונחנו מה ?

אלא עלינו להבין יסוד חשוב מאוד, אמנם אנחנו נחשבים "כנכים" רוחנית לעומת אותם צדיקים מדורות קודמים, ולכן ההשוואה אסורה. אלא עלינו להבין שני דברים:

[א] לילד נכה כל צעד קטן כולל בתוכו קושי רב שקשה לתארו...

[ב] כאשר אבא רואה את בנו "הנכה" פוסע פסיעה אחת קטנה, ליבו מוצף בשמחה על ההצלחה של בנו, כי האבא יודע כמה תעצמות נפש השקיע הבן "הנכה" על אותה פסיעה קטנה והיא מאוד מוערכת, הרבה יותר מריצה טבעית ומהירה של הבן הבריא.

כאשר שאל **רבי חיים ויטאל זצוק"ל** את **האר"י הקדוש** מדוע דווקא הוא זכה ללמוד ולקבל ממנו את תורת הסוד, הלא היו גדולים ממנו. ענה לו **האר"י הקדוש** על הפסוק, **נזן איש צדיק תמים ה'ה בדרתיו**, שכל אחד נמדד בדורו שלו, ולא מול צדיקים בדורות אחרים.

כעת נוכל להבין שדווקא בדור זה, שהפיתויים והפריצות, החומריות והכוחניות בולטים בכל פינה, ובקלות אפשר ליפול לשם, דווקא כאן כל מעשה קטן, כל עצירה וחוסר התדרדרות, הוא כמו אותו הצעד של הילד "נכה", ואבא שבשמיים רואה ובהחלט יודע זאת.. לכן נפנה בתמימות לאבא שבשמיים, רצונך הוא רצוננו, אנא נטע בנו את הכוח לעשות זאת !

עיר-ני גה"י

לוקט ממדרשי חז"ל ומדרשות הרבנים שליט"א

שבת שלום

להצטרפות לרשימת תפוצה שבועית - nirgahali@gmail.com
כמו כן, ניתן להוריד את המאמר בכתובת - www.yahadut-ekron.022.co.il